

Різдво за юліанським календарем

Різдво Христове 7 січня за юліанським календарем у Словаччині святкують переважно вже лише православні віруючі, які в основному проживають у Пряшівському краї. Серед частини духовенства і віруючих цієї церкви помічається навіть тенденція до повторного повернення з григоріанського календаря до юліанського і до святкування Різдва Христового і Великодня за юліанським календарем. Вже другий рік православні богослужби за юліанським календарем відбуваються у новозбудованому Храмі св. Ростислава на Томашківській вулиці в Братиславі, настоятелем якого є уродженець Кленової о. прот. Йосиф Гаверчак. Різдвяні богослужіння за юліанським календарем відбувались і в декотрих місцях в західній і центральній частині Словаччини, в тому числі в Брезовій под Брадлом,

Топольчанах, Нітрі, Жиліні, Бановцях над Бебравою та інде.

Традиційне повечеріє 6-го січня і Різдвяна Літургія 7 січня пройшли у Пряшеві в Храмі св. Олександра Невського за участю найвищого представника церкви – архієпископа Пряшівського, Митрополита Чеських земель і Словаччини Ростислава (у світі Андрій Гонт). Владика у своєму слові з нагоди Різдва Христового закликав віруючих зберігати церковні традиції нашого народу, дотримуватись віри предків, знаходити у церкві джерела духовності, віри, надії і любові і тим самим укріпляти власні сили у боротьбі з гріховністю і бездуховністю у власній душі.

Православні в Словаччині (за винятком декотрих сіл у Східній Словаччині) дотримуються юліанського календаря, подібно, як, наприклад, православні церкви в Єрусалимі,

Росії, Україні, Польщі, Сербії, Грузії та декотрих інших країнах. Навпаки, григоріанського календаря дотримуються православні в Константинополі, Александрії, Румунії, Болгарії, Греції і сирійсько-православна церква, які святкують Різдво 24 і 25 грудня.

За офіційною статистикою, до православної церкви у Словаччині зголошується близько 50 тисяч віруючих.

На протязі останніх 40 років греко-католики у Східній Словаччині, в основному від 70-х років ХХ століття, поступово почали переходити з юліанського на григоріанський календар. Щедрий вечір і Різдво Христове за юліанським календарем святкують вже лише три останні греко-католицькі села – Ялова, Стриговець і Шмиговець на Снинщині.

Мирослав ІЛЮК.

Сльоза радості від колядок у Новоселиці

Святковою і радісною була атмосфера 3.1.2015 року в місцевому Будинку культури у Новоселиці Снинського округу. Глядачів вітав освітлений бетлегем, а у вестибюлі дівчата у народній нощі розда-

вали гостям домашні медівники. А тому що наближався різдвяний час за юліанським календарем, то глядачі зійшлися, так би мовити, від Праги до Новоселиці. З художнім чуттям виготовлені куліси, прекрасний сценарій і режисура, а особливо майстерне виконання ролей домашніми аматорськими артистами, які вкладали у різдвяне дійство своє серце і душу, – все це дало присутнім глядачам небувале враження. Гарно заспівані колядки за музичного супроводу народної музики Фольклор-

ного колективу «Шинява» з Снини викликали у кожного присутнього сльозу радості.

Одногодинна програма, під час якої було представлено народження Спасителя, мала все те,

треба виразити подяку авторці сценарію і режисерці Мгр Станіславі Шишкановій і музичній режисерці Мгр Мартині Гаркотовій, які зуміли притягти на сцену три генерації жителів Новоселиці – від однорічного малючка до зрілого сімдесятирічного чоловіка і тим доказали, що і в малих селах можна зробити велику роботу, яка потішить серця і душу людей.

Було б дуже добре, коли б різдвяну виставу могли видіти і люди в інших селах нашого регіону. Автори, виступаючі і всі, які готували програму, заслуговують нашу подяку.

Дякую Вам, люди з-під гори Бескида, що не лише зберігаєте традиції наших предків, але і за те, що намагаєтесь їх передавати далішим поколінням, аби і вони мали що дати своїм нащадкам.

Хочеться вірити, що той ланцюг буде мати міцні ognivka, які лише так легко не розірвуться.

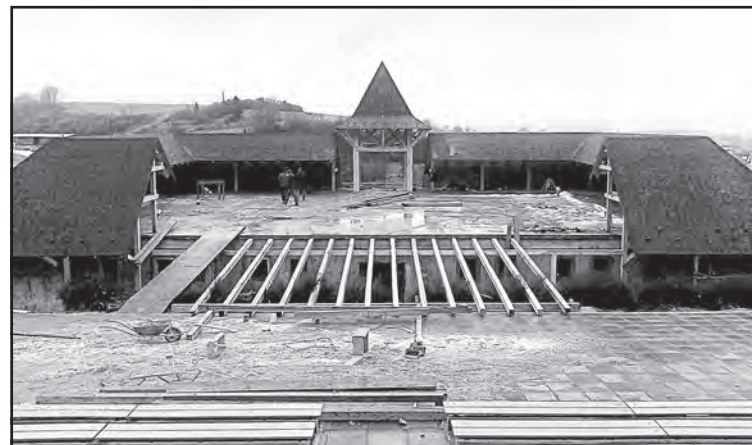
Михайло ІВАНЦО.

вали гостям домашні медівники. А тому що наближався різдвяний час за юліанським календарем, то глядачі зійшлися, так би мовити, від Праги до Новоселиці. З художнім чуттям виготовлені куліси, прекрасний сценарій і режисура, а особливо майстерне виконання ролей домашніми аматорськими артистами, які вкладали у різдвяне дійство своє серце і душу, – все це дало присутнім глядачам небувале враження. Гарно заспівані колядки за музичного супроводу народної музики Фольклор-

ного колективу «Шинява» з Снини викликали у кожного присутнього сльозу радості. Чekali, чи артисти справляться з дальшим епізодом, яка буде дальша колядка, як її заспівають... Заключну колядку «Добрий вечір тобі, пане господарю» заспівав весь Будинку культури і заключні аплодисменти не мали кінця-краю. На закінчення староста села Василь Динич подякував виступаючим і всім тим, які брали участь у підготовці і реалізації програми.

За прекрасний вечір передусім

▲ Ювілейний 50 Фестиваль фольклору русинів-українців Словаччини головні організатори – Союз русинів-українців СР і Сільський уряд у Камйонці (староста інж. Юрій Єдинак) – запланували провести 30 і 31.5.2015 року. Цими днями йде інтенсивна реконструкція амфітеатру. Ремонтують його з коштів Європейського Союзу. Так виглядала сцена амфітеатру 18.12.2014 року. Фото Мілана Малика.

Живемо вже 15-ий рік 21-го століття. При вступі у третє тисячоліття ми надіялися, що людство повчиться з своєї історії, зокрема з багатостраждального 20-го століття, позначеного двома жорстокими світовими війнами.

Та, як здається, нічого не змінилось. Збройні конфлікти і надалі спалахують, в тому числі і недалеко на схід від нас. А він має безпосередні наслідки і на нас. Крім іншого, в листопаді минулого року, після майже 20-річної діяльності,

радує, що нам вдалося в Пряшеві заснувати нову установу культури, до якої за понад рік своєї діяльності знайшло стежку чимало людей. Центр української культури – хоч він ще не є повністю добудований – організував вже досить багато власних акцій, але поступово стає притулком для всіх, хто займається благородною роботою на ниві нашої культури. Особливо радує, що дорогу в Центр поступово знаходять і молоді люди. Це те, про що ми говоримо вже дов-

На порозі Нового року

було закрито Генеральне консульство України в Пряшеві, яке в багатьох випадках було значною опорою для нас.

На захід від нас – в Братиславі та Брюсселі – вирішувалася доля наших періодичних видань, що натяглося на повні чотири роки. У 2011 році державні субсидії на видавання газети, яку якраз читаєте, у порівнянні з 2010 роком були скорочені на 50%, про що видавця, тобто СРУСР, було повідомлено початком липня, коли половину планованих номерів вже було видано. Наступні номери газети видавалися лише на кошти жертводавців – читачів та співпрацівників. Про те, чи взагалі можемо одержати державну підтримку за 2013 рік, вирішувалося в адміністрації Уряду СР до останніх днів року. Гроші прийшли на наш рахунок 27 грудня. У 2014 році ситуація повторювалася. Після довгого процесу навколо невиясненого питання фінансування періодичної преси у зв'язку з законом про державну підтримку дефінітивне рішення ми довідалися лише в половині грудня. Пояснювати весь процес і усі його чинники забрало б багато сторінок. Але якщо хтось нас заспокоює тим, що йдеться про рішення до 2020 року, то одним підходом слід додати, що загальні субсидії для української національної меншини за взірцем, прийнятим попереднім Комітетом в справах національних меншин Уряду СР, в порівнянні з минулим роком, було скорочено на 8000 євро, а це означає обмеження дотацій для всіх проектів, в тому числі і для наших періодичних видань.

Отже, і з такими справами вступає у новий 2015 рік Союз русинів-українців Словацької Республіки. Наперекір всім труднощам, нас

гі роки, але активізація молодих людей не йде такими темпами, як би хотілося.

На жаль, дуже звузилася база дітей та молоді, які навчаються в школах з українською мовою навчання. З початку цього навчального року вже не працюють школи в Габурі та Хмельовій, Гуменську основну школу-інтернат було реорганізовано і навчання вже проходить в об'єкті іншої школи міста. Утримати і стабілізувати хоч би ті школи, які ще залишилися, є дальшим нашим великим завданням.

На ділянці культури та народної художньої творчості цього року хочемо зосередитись на ювілейні свята та фестивалі. Це передусім Фестиваль фольклору русинів-українців Словаччини в Камйонці, який цього року буде відмічати свій півстолітній ювілей. Радує, що фестиваль буде проходити на оновленому амфітеатрі, що, безперечно, сприяє його вищому рівню. Двадцятип'ятирічні ювілеї чекають зразу дві наші центральні акції. Це огляд з художнього читання жінок «Струни серця Ірини Невицької», який цього року буде проходити в Удолі, де це свято поезії та прози й починалося, а також Фестиваль духовної пісні в Снині. І їм цього року в нашій роботі будемо звертати позачергову увагу.

Правда, цим наша робота в ніякому разі не обмежується. Ми звертаємо увагу на всі наболілі проблеми нашого культурно-національного життя, і лише той, хто за ними спостерігає з тепла своєї квартири, може написати, що політика СРУСР «...визначається примиренством до наболілих проблем та суспільною байдужістю». Тут скоріше треба запитати, де (за винятками) інші наші організації та установи, чому наші науковці «...індуктивно-аналітично не розглядають всі ті руйнівні процеси...» останнього чверть століття і чому не вдалося ніяким способом активізувати діяльність Наукового товариства СРУСР, яке, шукаючи вихід з положення, врешті ми об'єднали з Науковим товариством ім. Т. Шевченка.

Отже, стоячи на порозі 2015 року, було б доречно кожному з тих, кому лежить на серці подальша доля нашої національності, хоча б задуматися над тим, як він може допомогти знаходити рішення в тій нелегкій ситуації, в якій вона опинилася. Тільки так можемо говорити про якусь перспективу.

Павло БОГДАН,
заступник голови ЦР СРУСР.

Міцного здоров'я, радості та успіхів
у 2015 році читачам бажає

редакція

Студенти створили гарну різдвяну атмосферу

11 грудня 2014 р. в Центрі української культури відбувся Різдвяний вечір, який разом підготували викладачі та студенти кафедри середньоевропейських студій та україністики Пряшівського університету. Вечір був наповнений музикою, колядками та віншітками слов'янських народів – українців, поляків та словаків.

Атмосфера вечора була безпосередня та спокійна. Всі ми сиділи в кругу, який символізував те, що наші традиції дуже подібні, аж схожі і що в різдвяний час ми всі рівні і нема між нами жодної різниці. Як перші представили себе студенти з кафедри середньоевропейських студій, між якими було чимало українців, які вчаться у нашому вузі. Заспівали словацькі колядки з дуже милим українським

акцентом і сказали пару віншіток, які вивчили напам'ять. Далі слово належало студенткам 3-ого курсу україністики, які проспівали українські та «наші» місцеві колядки і теж завіншували. Після них вечір збагатили презентація українських різдвяних традицій, яку презентували студентки 1-ого курсу україністики, згодом українки, так що всі могли почути красу оригінальної української мови. Завершили презентацію роликком, колядкою «Добрый вечер тобі, пане господарю». Дальшими у програмі були студенти польської мови, які теж заспівали польські колядки і всі ми змогли співати з ними, бо мелодії були такими ж, як і наші місцеві. Протягом цілого вечора ми могли помічати багатство та схожість наших традицій,

мелодій та обрядів і усвідомити собі, що ми всі одинакові і нас розділяють лише колось кимось придумані кордони.

Після безпосередньої програми до слова запросили голову Регіональної ради СРУСР Єву Олеар, яка запросила студентів до співпраці з Центром української культури у підготовці молодіжних акцій.

На завершення програми викладачі всіх присутніх запросили до «різдвяного столу», на якому були солодощі, калачі і різні інші страви. Їх не було дванадцять, як має бути на справжньому різдвяному столі, але були смачні і після співу, колядування і презентацій вони потішили наш голодний студентський шлунок.

Іванна СВІТОК,
студентка.

▲ На фото (зліва): Валерія Чернак, Янка Ілішкова, Святослав Нірода, Марія Чернак.

Шевченківський вечір у Михалівцях

2014 рік був ознаменований 200-річчям від дня народження геніального українського поета Тараса

В ході вечора за сценарієм Мгр Валерії Чернак пролунали найвідоміші поезії Тараса Шевченка у мистецькому виконанні інж. Марії Чернак та Мгр Валерії Чернак. Читання віршів Шевченка гармонічно підфарбував виконанням пісень на слова Тараса Шевченка д-р Святослав Нірода під акомпанемент на акордеоні Мгр Янки Ілішкової з фольклорної групи «Зарічанка» з Стаціна.

са Шевченка, ювілей якого в 2014 році ЮНЕСКО зарахувало до свого календаря визначних дат і ювілеїв світу.

Члени Миської організації Союзу русинів-українців СР в Михалівцях на завершення Року Тараса Шевченка 18 грудня 2014 року в ресторані «Хемкостав Арена» підготували літературно-музичний вечір.

На Шевченківському вечорі побували гості – поет МУД-р Йосиф Збіглей, академічна художниця Людмила Лакома-Краусова, заступник голови Центральної ради СРУСР Мгр Віктор Бандурчин.

Успішну акцію, в якій взяло участь понад 30 осіб, не вдалось би провести без підтримки спонсорів, якими були приматор Михаловець Вільям Загорчак та депутат Кошицького самоврядного краю МУД-р Йозеф Макогус, яким члени Миської організації СРУСР в Михалівцях висловлюють подяку.

-СН-

▲ Частина учасників Шевченківського вечора.

Українська молодь Пряшівщини активна і під час Різдва

Вже стало доброю традицією різних скаутських організацій, між ними і українських пластунів, у передріздвяний час розносити Віфлеємський вогонь миру. Вони несуть вогонь кожному місту, кожній парафії, кожній оселі, кожній родині, кожній дитині, кожному потребуючому і, таким чином, об'єднують серця людей. Віфлеємський вогонь – це символ тепла, миру, злагоди та

з членами співацько-драматичного колективу «Сердечко», який працює при З'єднаній школі ім. Т. Г. Шевченка у Пряшеві, таким чином створили гарну різдвяну атмосферу – присутніх привітали з святом Різдва і побажали їм всіх благ до наступного року. Виступало в ній вісім осіб: пастухи Федір (Радослав Марек), Губа (Михал Сакмар), Стах (Мартин Няхай) та

відвідали близько 30 українських хат, між якими були їхні рідні, вчителі. Люди сприймали колядників дуже сердечно і щиро їх пригощали та обдаровували.

Частину щедрих фінансових дарів, якими господарі обдарували колядників, вони вирішили пожертвувати на «ПЛАСТ» та «Сердечко» – саме на ті організації, які молодих ентузіастів виховали. Та найкращим подарунком була для них сердечна усмішка та сльози щастя в очах господарів. Такі враження не можна заплатити нічим.

Свою місію передачі Віфлеємського вогню словацькі пластуни продовжували в наступні дні, коли поширювали його в інші міста та села. Ст. пл. прих. Ярослава Грінко занесла вогонь у греко-католицьку церкву в Гунківцях на Свидниччині, де його прийняв отець Ян Сенай. Водночас ст. пл. Мартин Няхай та ст. пл. Юрій Мушинка передали символ миру отцю Ярославу Пасоку до греко-католицької церкви в Руській Новій Всі біля Пряшева. Вогонь в церквах палав після богослужіння і бажаючі могли забирати його додому. Крім того, ст. пл. Юрій Мушинка та ст. пл. Михаела Мушинка занесли світло з Віфлеєма до столиці Чехії – Праги, де його поширили між чеськими українцями.

Приємно бачити, що українська молодь Пряшівщини дбає про свої традиції та з року в рік все більше людей долучається до різдвяних акцій. І ми сподіваємося, що ця добра традиція буде продовжуватися та вдосконалюватися і далі.

Ст. пл. Михаела МУШИНКА,
студентка.

▲ Офіційна передача Віфлеємського вогню миру в Центрі української культури у Пряшеві.

добра. В Словаччині таку традицію вже багато років проводять словацькі скаути. Цього року передачу вогню вдалося zorganizувати також пластунам, щоб і в українську громаду принести віфлеємське тепло. Особливо в такий складний для України час це дуже потрібно.

Офіційна передача відбулася 23-ого грудня 2014 року в Центрі української культури у Пряшеві. Вогонь із Віфлеєма принесла делегація пластунів з України. Участь у передачі брали пластуни з Пряшева, Кошиць і Свидника та інші члени української громади. Після офіційного передання присутні мали можливість взяти собі частину віфлеємського світла і запалити свої свічки, щоб вогонь миру запалав і на їхньому різдвяному столі.

Після офіційної передачі на присутніх чекав маленький різдвяний подарунок. В приміщення зі співом та шумом увійшла група молодих колядників, одягнена в маски, яка гостям показала «Віфлеємську гру». Гра про сповіщення народження Ісуса, побудована на народних традиціях русинів-українців Пряшівщини, була доповнена різдвяними колядками та віншітками. Пластуни зі Союзу скаутів українсько-русинської молоді Словаччини «ПЛАСТ» разом

Старий Пес (Юрій Мушинка), Ангели (Мартина Світок та Дорота Гурна) та двоє музикантів (Іванна Світок – скрипка та Михаела Мушинка – гітара).

Виступ мав великий успіх, та не залишився самотнім. Продовжуючи традицію з минулого року, молодь і цього року ходила з колядою по Пряшеві та околиці і потішала теплою різдвяною піснею та словом українські домівки. Колядники

▲ Колядники з колядою завітали в українські домівки.

Пасхалія до 2025 року

Рік	Православний Великдень	Католицький Великдень	Різниця
2015	12.04	05.04	1 тиждень
2016	01.05	27.03	5 тижнів
2017	16.04	16.04	співпадає
2018	08.04	01.04	1 тиждень
2019	28.04	21.04	1 тиждень
2020	19.04	12.04	1 тиждень
2021	02.05	04.04	4 тижні
2022	24.04	17.04	1 тиждень
2023	16.04	09.04	1 тиждень
2024	05.05	31.03	5 тижнів
2025	20.04	20.04	співпадає

Пожвавлення контактів

Художній переклад трактують як різновид літературної творчості, внаслідок якої твір, існуючи в одній мові, «оживає» в іншій. Це так лаконічно, бо процес художнього перекладу набагато складніший.

Такі у нас виникли міркування у зв'язку з появою нового українського перекладу зі словацької літератури.

В ужгородському видавництві Поліграфцентр «Ліра» появився в українському перекладі роман Віті Став'ярського «Брудні черевики» у перекладі відомого закарпатського письменника Василя Густі. Це, до речі, вже в короткому часі його другий переклад з словацької літератури. Нещодавно переклав збірку поезії Йозефа Лайкерта «Дотики душі».

Сучасний словацький письменник Вітьо Став'ярський, уродженець міста Пряшева, минулого

року саме за роман «Брудні черевики» отримав престижну літературну премію «Анасофт літера», яка щороку присуджується за кращий словацький оригінальний роман року.

Вітьо Став'ярський у словацьку літературу вступив у 2007 році повістю «Ківадер». У 2009 році з'являється його збірка оповідань «Витверезник». Перший його роман – «Брудні черевики». Як твердить у передмові до українського видання Мартин Беніковський, безпосереднє спілкування з людьми дало Віті Став'ярському багатющий матеріал для створення оригінального роману, який відкриває перед читачем нові, досі незнані сторінки сучасного життя. Важкого, трагічного і водночас чудового, бо при всі негараздах у ньому завжди залишається місце для прекрасної, чистої любові.

Письменник, літературознавець Сергій Федака в рецензії «Без лаку і васи» («Закарпаття онлайн») такими словами охарактеризував твір словацького літератора: «Автор тісно переплів дві сюжетні лінії: словаків-базарників Ворони і Ферді Сойки (такі собі пташки Божі) та молодих ромів Сабіни і Кароля. Попри усі соціальні, вікові і ментальні відмінності двох пар схожого у них значно більше, ніж може здатися на перший погляд. Сотні тисяч словаків і мільйони українців на зламі вісімдесятих і дев'яностих років пірнули у базарну стихію і перейшли на кочовий спосіб життя – від одного ярмарку-фестивалю до іншого. Базарне буття з його непевною кон'юнктурою визначає і відповідну свідомість, коли мусиш жити одним днем – без жодної видимої перспективи, якихось планів на майбутнє, самоповаги та інших інтелектуальних витребеньок. Автор, знаючи базарне життя-буття зсередини, створив справжній епос сучасних дрібних торгівців. Книжка ущерть сповнена дорожочними деталями з їхнього повсякдення. Це щось середнє між популярним підручником «Що таке базар і з чим його їдять» та етнографічним репортажем з виру подій. Подібно до Міклухо-Маклая, що довго жив серед папуасів, письменник теж вжився у те середовище і оповідає про все його мовою, в його манері, пересипаючи усе суто торговельськими байками і приказками. Перекладач майстерно відтворив ту досить складну мовну тканину по-українськи».

На підході вже нові твори словацьких авторів в українському перекладі. Але це вже інша розмова.

Іван ЯЦКАНИН.

▲ Словацький письменник Вітьо Став'ярський.

▲ Український поет, перекладач Василь Густі.

Багату передріздвяну і різдвяну програму прожив в ході святкових днів Український народний хор «Карпати» з Кошиць. Розпочалася вона 6 грудня 2014 р. на 17 Вечорі національних меншин в Історичній ратуші в Кошицях, продовжувала 7 грудня 2014 р. на св. літургії в греко-католицькій церкві в Койшові і 9 грудня концертом колядок в рамках програми «Різдво на Терасі» в Кошицях.

Програма перед Різдвом завершилася концертом «Різдвяні традиції національних меншин», який вже восьмий раз реалізовано 21 грудня 2014 р. в Історичній ратуші міста Кошиці. Глядачі в заповненому залі перенеслися у різдвяну атмосферу, яку підготували для них митці трьох нацменшин – української, чеської та угорської.

Концерт започатковано звучанням дзвонів та колядкою «В Віфлеємі новина» у виконанні хору «Карпати». «І цей концерт є твердженням того, що Кошиці є містом, в якому проживає багато національних меншин з їхньою різноманітною культурою. Дозвольте мені привітати Вас від імені мера міста Кошиці Ріхарда Раші... Різдвяна атмосфера в Кошицях є і завдяки таким концертам неповторна», – сказала заступник мера міста Кошиці Рената Ленартова.

Концерт вже традиційно розпочали гостителі, хор «Карпати». У його виконанні прозвучало кілька українських колядок разом з традиційним, вже тисячолітнім поздоровленням нашого народу «Христос раждається». Прем'єру на цьому концерті мали діти з співацько-драматичного гуртка «Сердечко», який працює при З'єднаній школі ім. Тараса Шевченка в Пряшеві. Їхній різдвяний програми, яку підготували під керівництвом Івети Світок, дісталася натхнених оплесків публіки. Глядачам представилося також тріо жіночого хору Чеської спілки в Кошицях. Прозвучали також колядки угорською мовою у виконанні хору дорослих та вертеп у виконанні дитячого колективу «Розмарин» зі села Сені.

Традиційні різдвяні поздоровлення зі Списького регіону включила у свій виступ солістка й модераторка хору «Карпати» Марія Побегова. Після неї прозвучали колядки у виконанні чоловічої словацької групи «Поляна». Бурхливими оплесками віддячилася публіка і дуету у складі Оксана Щур та Віктор Гащак, у виконанні

семинар під назвою *Україна після виборів*, а товариство разом із Шевченківцями зорганізувало *Вечір духовних та українських народних пісень*, в програмі якого виступили тріо «ТРОПАР» із Свидниці та гість вечора – греко-католицький кафедральний хор «KYRILLOMETHODEON» з Братислави.

До членів СУТ звернувся радник посольства Віталій Усатий, який, крім іншого, інформував про сучасну ситуацію в Україні. В дискусії виступили Павло Долги, Ян Худік, Михайло Чорний, Віталій Усатий, Василь Чорняк, Габрієла Шутяк, Ян Кутан.

Присутні погодились з думкою заснувати політичний клуб, у роботі якого брали б участь члени товариства, які цікавляться сучасною політичною ситуацією не тільки в Україні, але й в Європі та у всьому світі.

Присутні однодумно підтвердили склад виконавчого комітету товариства: голова товариства Антон Новак, заступник голови Олена Яцош, секретар Марія Фоллріх та чотириох членів: Марта Каконі, Власта Пінтер, Аліна Приганець, Василь Чорняк та прийняли постанову.

Марія ФОЛЛРІХ.

Різдво з «Карпатами»

якого прозвучали дві пісні «Гілка калини», «Старий рік минає» та оригінальне віншування.

Остання частина концерту, який реалізовано з фінансовою підтримкою Уряду влади СР з програми «Культура національних меншин 2014», знов належала хору «Карпати». В самому кінці вже на сце-

з своїми прихильниками і приятелями відзначити за юліанським календарем Різдво Христове. На «Святому вечорі з Карпатами» в Клубі Регіональної ради СРУСР, біля багатого шедровечірнього стола привітали і чільних представників міста Кошиці – заступників мера Ренату Ленартову та

▲ На концерті з великим успіхом представився і музично-драматичний гурток «Сердечко», який працює при З'єднаній школі ім. Тараса Шевченка в Пряшеві.

ні представилися всі виступаючі і прозвучала відома в цілому світі різдвяна пісня «Тиха ніч». І на цей раз насамперед на українській, потім на чеській і мадярській мовах і на кінець цілий зал співав її на словацькій мові. І в цьому році організатори концерту підготували для 480 глядачів символічний різдвяний подарунок і келишком «Карпатського пунчу» угощав усіх Степан Чабала з родиною. Програму концерту і з віншуваннями традиційно модерували Марія Побегова та Людмила Гар'янська. Щорічна програма «Кошицького Різдва» вже немислима без Різдвяних концертів, які організує хор «Карпати» разом з ПЛАС'ом, про що свідчить і участь багаточисленної публіки, яка оцінює програми концертів бурхливим «standing ovations».

«Карпати» 28 грудня 2014 заспівали фрагменти св. літургії в греко-католицькій церкві в Церніні, а після літургії концерт колядок. Різдвяну програму завершено 6 січня 2015 року, коли вже п'ятнадцятий раз зустрілися члени хору «Карпати», щоб разом

Мартину Петрушку. Рената Ленартова передала хору «Карпати» вітання від мера міста Ріхарда Раші, який на цей раз не міг бути присутнім на зустрічі, і передала різдвяний подарунок – чек на 500 євро для потреб клубу Регіональної ради СРУСР.

Серед гостей були і спонсори хору «Карпати» та молодіжної організації «ПЛАСТ» Петро Грінко з дружиною та Марія Ольшавська. Почесним гостем була художниця Наталія Студенкова, картини якої можна оглянути на виставці в просторах клубу.

Як буває традицією, і в цьому році члени хору «Карпати» віншували і колядували і запросили гостей до столу з традиційними шедровечірніми стравами, котрі підготували члени хору. Не забракло і традиційної «мачанки» від великого прихильника хору Степана Чабали і одної з головних організаторів Олени Довгович з її неперевершеними печеними пирогами. Всім присутнім «Ісусик» приніс і символічні подарунки.

Святослав ДОВГОВИЧ.

«Як увійти в Євросоюз: досвід Словаччини»

Під такою назвою київська газета «День» (№243, (2014) друкує інтерв'ю колишнього голови Уряду Словацької Республіки Микулаша Дзурінди. На початку інтерв'ю М. Дзурінда заявляє про себе як про реформатора. Він так і каже:

«Головним архітектором наших реформ був віце-прем'єр з економіки (мав на увазі Івана Міклоша. – Примітка редакції «НЖ»). Але я жодної секунди не вагався, що відповідальність за все лежатиме на мені».

До речі, Іван Міклош, за нашими інформаціями, ще не так давно писав собі українську національність.

Для читачів газети «Нове життя» може бути цікавим зізнання М. Дзурінди про його національні корені (М. Дзурінда народився 4.2.1955 р. у Спиському Штвртку). На запитання журналістів про його етнічні корені він сказав, що його батько належав до русинської меншини, навчався в учительській семінарії в Пряшеві. «Та коли ко-

муністичний утиск почав зростати, його професійне життя змінилося і йому заборонили викладати. Він змушений був працювати залізничником», – зізнається М. Дзурінда. Про своїх предків він, між іншим, сказав: «...як і не знайшов родичів в Україні. Думаю, вони жили в місті Мукачеві, але змогли шукати їх за часів комунізму в мене не було. Тоді не прийнято було говорити про якісь там меншини, заявляти, що ти до якоїсь з них належиш. Тож мушу зізнатися, що мені не відомо, чи є у мене ще родичі в Україні. Але емоції мої надзвичайно позитивні».

У цьому зв'язку ще додаймо: батько Микулаша Дзурінди Николай Дзурінда народився 4.12.1914 р. у Завадці, окр. Списька Нова Весь. Помер 11.12.2006 р. у Спиському Штвртку. Останнє інтерв'ю Николая Дзурінди було опубліковане коротко перед його смертю в книзі *Визнамны про Русинів*. Пряшів, 2005, 72 стор.).

-мі-

Звітно-виборні збори СУТ

16 грудня минулого року в будинку Польського інституту в Братиславі відбулись звітно-виборні збори громадського об'єднання *Словацько-українське товариство*. В робочій президії працювали голова СУТ Антон Новак, заступник голови товариства Олена Яцош, яка була модератором зборів, секретар товариства Марія Фоллріх та радник Посольства України в Словацькій Республіці Віталій Усатий. У зборах брали участь члени СУТ, його прихильники та гості.

Звіт про діяльність товариства в 2014 р. зачитав його голова Антон Новак. Вказав на зміни в складі виконавчого комітету і на зміни та доповнення Статуту, які створили кращі умови для діяльності СУТ на користь розвитку української національної меншини в Словаччині.

СУТ високо цінує співпрацю з Посольством України в СР. Велику заслугу в ній має насамперед радник посольства Віталій Усатий. СУТ має добрі відносини з організаціями та інституціями в Україні і в Словацькій Республіці.

Члени комітету СУТ у лютому 2014 р. в кондоленційному листі виразили співчуття у зв'язку з жертвами насилля в Україні та передали заяву СУТ, в якій зазначили, що «Сучасний розвиток політичної ситуації в Україні вважаємо неприйнятним. Було б бажано, щоб проблеми в суспільстві вирішувалися на демократичних принципах, відповідно до Європейського договору про охорону прав людини та основних свобод, без насилля, мирним шляхом – діалогом на користь всіх громадян України».

СУТ відзначило 200-у річницю з дня народження Тараса Шевченка і в половині травня 2014 р. на високому громадському і художньому рівні разом з Посольством України в СР зорганізувало літературно-музичний вечір, в якому виступили члени Музично-драматичного ансамблю ім. Т. Шевченка.

СУТ у співпраці з Посольством України в СР та Музично-драматичним ансамблем ім. Т. Шевченка в листопаді підготували

На захист «Нового життя»

Останніми роками в засобах масової інформації та соціальних мережах почастішали матеріали з національно-культурного життя русинів-українців Словаччини. Найчастіше їх увага зосереджена на проблематику видавання української періодичної і неперіодичної преси. Слово підтримки єдиної україномовної газети в Словаччині «Нове життя» в черговий раз пролунало на Радіо Свобода 3 січня 2015 року: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26775157.html>

Календар

2. 2. 1845 р. – народився фізик, батько «рентгенівської» трубки Іван Пулюй (170). Помер 31. 1. 1918 р. в Празі.

4. 2. 1820 р. – народилася чеська письменниця Божена Немцова (195). Померла 21. 1. 1862 р.

5. 2. 1885 р. – народився педагог Остап Зелік, співавтор підручників для українських шкіл Пряшівщини (130). Помер 1970 р.

6. 2. 1920 р. – народився у Свиднику педагог Аврелій Хаміла (95). Помер 27. 2. 1985 р.

6. 2. 1935 р. – народився у Вишній Ядловій Свидницького округу сільськогосподарський інженер, професор Іван Феценко (80).

9. 2. 1910 р. – народився педагог Віктор Завацький (105). Помер 27. 8. 1987 р.

9. 2. 1930 р. – народився в Рокицях Меджилабірського округу педагог, історик, громадський діяч д-р Андрій Ковач, кандидат наук (85).

10. 2. 1755 р. – помер французький просвітителю Шарль-Луї Монтеск'є (260). Народився 18. 1. 1689 р.

10. 2. 1925 р. – народився у Великому Липнику на Старолубнянщині правознавець, політичний діяч Іван П'єшак (90).

12. 2. 1835 р. – народився в Чабинах Меджилабірського округу письменник, історик, церковний діяч Анатолій Кралицький (180). Помер 11. 2. 1894 р.

12. 2. 1920 р. – народився закарпатський поет, прозаїк, перекладач Семен Панько (95). Помер 3. 7. 1976 р.

13. 2. 1980 р. – помер церковний діяч, архітектор Всеволод Коломацький (35). Побудував біля 30 церков, в тому числі храм-пам'ятник в Меджилабірцях та кафедральний собор св. О. Невського в Пряшеві. Народився 8. 2. 1896 р.

15. 2. 1925 р. – народився в Камійонці Старолубнянського округу педагог Іван Мачик (90). Помер 1979 р.

Програма радіо

16.1.2015 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
17.1.2015 – субота (У)
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Корені
20.30 – 21.30 – Радіо молодих. Казка
21.30 – 22.00 – Музика національностей
22.00 – 23.00 – Особистості на радіо – репріза
18.1.2015 – неділя (У)
09.00 – 10.00 – Літургія ГКЦ
20.00 – 21.00 – Клуб професорів
21.00 – 21.30 – Гіт-парад українських пісень – репріза
21.30 – 22.30 – Радіо молодих – репріза
22.30 – 23.00 – Літературне віконце – репріза
19.1.2015 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)

16. 2. 1885 р. – народився педагог Емілій Сухий (130).

17. 2. 1600 р. – помер італійський філософ Джорджано Бруно (415). Народився 1548 р.

18. 2. 1825 р. – народився угорський прозаїк Мор Йоккаї (190). Помер 5. 5. 1904 р.

19. 2. 1930 р. – народився педагог Ернест Шафранко, канд. наук (85). Помер 2. 3. 1992 р.

20. 2. 1905 р. – народився український письменник Улас Самчук (110). Помер 9. 7. 1987 р. в Торонто.

22. 2. 1810 р. – народився польський композитор Фр. Шопен (205). Помер 17. 10. 1849 р.

22. 2. 1860 р. – народилася велика українська артистка Марія Заньковецька (155). Померла 4. 10. 1934 р.

22. 2. 1940 р. – народилася педагог, культурно-освітній діяч Людмила Кравець (75).

22. 2. 1945 р. – народився актор УНТ в Пряшеві (нині ТОД) Олександр Кучеренко (70).

23. 2. 1740 р. – народився словацький історик, видавець, автор «Географічно-історичного лексикону Угорщини» про історичне минуле словаків і русинів-українців Ян Матей Корабинський (275). Помер 23. 6. 1811 р.

24. 2. 1945 р. – засновано Державну російську гімназію в Меджилабірцях (70).

25. 2. 1990 р. – помер історик, письменник, церковний діяч, автор праці «Початки християнства на Закарпатті» та «Історії Закарпаття» у трьох томах Степан Пап (25). Народився 11. 3. 1917 р.

27. 2. 1910 р. – народився прозаїк, поет Федір Потушняк (105). Помер 11. 2. 1960 р.

Подяка

З нагоди першої річниці з дня смерті Андрія Стефанка дружина Гелена, діти Таня, Славомир і Радослава висловлюють всім, хто згадав його, якнайщирішу подяку.

Гелена Стефанкова-Котьова.

20.1.2015 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
21.1.2015 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
22.1.2015 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
23.1.2015 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
24.1.2015 – субота (Р)
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Літературне віконце
20.30 – 21.30 – Радіо молодих. Казка
21.30 – 22.00 – Музика національностей
22.00 – 23.00 – Село грає, співає і думу думає – репріза
25.1.2015 – неділя (Р)
20.00 – 21.00 – Бесіда кумів
21.00 – 21.30 – Гіт-парад русинських пісень
21.30 – 22.30 – Радіо молодих – репріза

На світанку історії Постаті Київської Русі (15)

В'ячеслав Ярославич

В'ячеслав Ярославич (у хрещенні – Меркурій; нар. між 1033/1036–1057) – князь смоленський (1054–1057).

Син великого князя київського Ярослава Мудрого. Народився між 1033 /1036–1057 рр. (за Никонівським літописом – у 1033 р.,

за Іпатіївським – у 1036 р., за В. Татищевим – у 1034 р.). Хрестильне ім'я Меркурій встановлене за печаткою. Князь смоленський (1054–1057). Можливо, що саме його дружиною, а не Володимира Ярославича, була Ода фон Штаде. «Українці в світі».

▲ Портрет (уявний) В'ячеслава Ярославича.

Над жартом треба посміятися

Спочатку – анекдот:
«Бідна багатодітна жидівська родина жила в одній дуже скромній хижі... Після довгого часу газда не витримав і пішов за порадою до рабина. А той порадив додати до тої тісної хижки ще й козу. Жид – послушався, привів козу у

хату .., жити у хатці стало гірше.., проте, після короткого часу рабин наказав козу забрати ... і всім у хаті здалося, що вони живуть нормально...»

Русини під Бескидами живуть сторіччями у скромних умовах. Інколи – трохи ліпше, переважно – дуже тяжко...

... Нарешті ліквідували НОВЕ ЖИТТЯ. Проте після короткого часу нам його повернули... – і нам здається, що наше життя значно поліпшилося ...

То чому не посміятися... трохи... над жартом з нами працюють?

Ю. Б.

ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА НА СВІТЛИНАХ ВІЙСЬКОВИХ ФОТОРЕПОРТЕРІВ

Якщо в цю зимову пору потрапите в невеличке піддुकлянське містечко Свидник, де на Центральній вулиці розташований Словацький національний музей – Музей української культури, то не забудьте відвідати його культурно-історичну експозицію, де, крім іншого, у виставочному залі експонується дуже цікава виставка «Перша світова війна – Бої в Карпатах 1914 – 1915». Підготували її працівники СНМ – Музею української культури в Свиднику у співпраці з Військовим історичним інститутом – Військовим історичним музеєм в Свиднику. Виставка не лише тематично наближує хід боїв в Карпатах у 1914-1915 роках на території Північно-Східної Словаччини посередництвом 63-ох фотознімків, на яких військові фоторепортери, ризикуючи власним життям, намагалися зафіксувати страшні, безглузді події кривавої війни ХХ століття, в якій загинуло понад 9 мільйонів людей. Виставка намагається приблизити пересічному відвідачу бойову діяльність та щоденне життя воїнів Австро-Угорської та Російської армій – військового конфлікту, який тривав понад чотири роки. На згадуваній виставці експонуються портрети визначних осіб цієї історичної епохи, як Франца Йосифа I (1830-1916) – імператора Австрійської

імперії, спадкоємця австрійсько-угорського престолу ерцгерцога Франца Фердинанда та його дружини Софії фон Гогенберг, вбивство яких 28 червня 1914 року в Сараєві сербським студентом Гаврилом Принципом стало приводом для війни; за воєначальників слід згадати фотознімки генерал-фельдмаршала Светозара Боровича (1856–1920), який походив з православної хорватської сім'ї, та російського генерала від кавалерії Олексія Брусилова (1853–1926).

Повз увагу військових фоторепортерів не пройшли і такі події, як *Атака російських військ на верх Каштелік поблизу Свидника, Німецькі санітари несуть пораненого бійця на Дуклянському перевалі, Німецька польова пошта на Дуклянському перевалі, Огляд військ австрійської дивізії в долині ріки Ондави – Рафаїці, Австрійські бійці у Вишніх Чабинах, Австрійсько-угорська артилерія в Карпатах, Російські полонені на Головній вулиці в Пряшеві, Штаб полку російської армії в польових умовах в Галичині, Похорон загиблого російського воїна, Втеча жителів Східної Словаччини перед фронтом, Повернення евакуйованого населення після відходу російської армії чи зарисовка Святої літургії в австро-угорській армії в Карпатах та багато інших. З погляду історіографії є вельми вартісною фотографія *Австрійська карта північної частини Східної Словаччини*. Звичайно, і така важлива подія, як Перша світова війна не обійшлася без дуже вдаливих зарисовок-карикатур невідомих авторів – учасників подій.*

Оскільки Першу світову війну прийнято називати **ОКОПНОЮ ВІЙНОЮ** («zákopová vojna»), зате на згадуваних фотографіях демонструються кілька виявів саме з окопів: *Група австро-угорських офіцерів біля окопів в Бардієві, Російські воїни в окопах, Австрійський воїн в окопах, Різдво в окопах* – автентичний рисунок австрійського воїна, який молиться при своїй військовій шапці, оздоблений гілочкою з хвойного дерева із палаючими свічками, покладений на землі. З історичного погляду цікавлять глядачів фотознімки військових мундирів австро-угорської та російської армій.

Війна доторкнулася також цивільного населення, тому на виставці не бракує і світлин, які зображують страждання простих людей, які змушені були залишати свої домівки. Місцево населення Свидниччини має можливість впізнати своїх предків, які воювали в Першій світовій війні, фотографії яких є частиною даної виставки, а саме: Микола Бережний та Ян Гнат з Доброслави, Лукаш Солянка із Свиднички, Андрій Цапко з Крайньої Бистої, Юрій Герман з Вагринця, Михайло Феню з Кечковець та Павло Слук із села Суха.

Виставка «Перша світова війна – Бої в Карпатах 1914 – 1915» відкрита до кінця березня 2015 року.

Йосиф ВАРХОЛ.

▲ Бої в Карпатах.

НОВЕ ЖИТТЯ

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 65. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Boroďača 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Ročné predplatné 10,40 € Štvrťročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s. Stredisko predplatného tlače. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlač@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra nár. menšín 2015.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 65. Головний редактор Мірослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.